

Hans Verweij, directeur stichting Face:

“De bossen in Nederland zijn te klein en te duur”

Op de nationale Boomfeestdag, 25 maart jl. werd het landgoed Vrijland officieel opengesteld. Op het voormalig militair terrein bij het vliegveld Deelen, ten noorden van Arnhem, groeit een 56 hectare groot parkbos als levende nagedachtenis aan “allen die ons voorgingen”. Voor de initiatiefnemer Stichting Dienstverlening Veteranen was het belangrijk om al in het prille begin een principe-overeenkomst te sluiten met Stichting Face over mede-financiering van de kosten van de aanplant. Hiermee krijgt het bos ook een officiële bijdrage aan de opvang van het broeikasgas CO₂. Een bos voor het verleden en de toekomst. Behalve in Nederland financiert Face ook de aanplant van bossen in Centraal Europa en de tropische gebieden. Tijd voor een gesprek met Hans Verweij, directeur van Face.

In 1990 werd de stichting Face (Forests Absorbing Carbondioxide Emission) opgericht. Initiatiefnemer hiertoe was Sep (N.V. Samenwerkende elektriciteitsproduktiebedrijven) om zo een proefproject te kunnen starten waarbij de aanplant van nieuw bos de uitstoot van een kolengestookte centrale van 600 MW dient te compenseren. Volgens

De aanplant van het Landgoed Vrijland, dat op 25 maart jl. officieel werd opengesteld (Foto: Fred Hoogervorst)

de berekeningen zou daarvoor 150.000 hectare nieuw bos nodig zijn. Er werd een plantperiode van 25 jaar gekozen, gelijk aan de economische levensduur van een centrale. Inmiddels is de balans opgemaakt en kan een nieuwe, veel gunstiger rekensom gehanteerd worden.

“De conclusie die we uit de eerste jaren kunnen trekken is dat we de doelstelling binnen 18 jaar kunnen realiseren in plaats van de geplande 25 jaar”, vertelt Face-directeur Hans Verweij. “Simpelweg omdat er meer hectares zijn aangelegd dan het aantal waar we van uitgingen. In eerste instantie waren dat 5000 hectare per jaar, we realiseren op dit moment al tussen de 7000 en 10.000 hectares per jaar wereldwijd. We zijn dus sneller in oppervlakten.”

Ook de kostprijs is lager dan geraamd. “Die was aanvankelijk vastgesteld op f 6,- per ton CO₂. Dat blijkt nu ongeveer de helft.”

Criteria/uitgangspunten

“Toen we begonnen hadden we uiteraard geen enkele ervaring en geen enkel voorbeeld. We waren, en zijn nog steeds, de eni-

Taakstelling

Bij de oprichting kreeg de stichting Face de volgende taakstelling mee: “...om geheel of gedeeltelijk de CO₂ (kooldioxide), die in de atmosfeer wordt gebracht bij de verbranding van fossiele brandstof voor de opwekking van elektriciteit in Nederland, weer vast te leggen. Face dient dit te doen tegen zo laag mogelijke kosten en op een maatschappelijk verantwoorde wijze”.

gen die grootschalig bosaanplant financieren om kooldioxide vast te leggen. De criteria en de uitgangspunten moesten we zelf ontwikkelen”, aldus Hans Verweij, sinds 1 september '91 werkzaam bij de stichting Face en sedert 1 juli '96 directeur. “Wel waren we van mening dat de bossen zoveel mogelijk gespreid aangelegd dienden te worden, het liefst verdeeld over alle continenten. Ook zochten we naar diversiteit onder de contractpartners, van boeren tot overheden.” In de afgelopen 6 jaar zijn de criteria en uitgangspunten vastgesteld en in de praktijk bewezen.

N. Ketting

In feite is Face het geesteskind van de heer N. Ketting. Als voorzitter van de directie van Sep lanceerde hij de idee om bos aan te planten om zo een deel van de uitstoot van CO₂ weer weg te vangen. Electriciteitsbedrijven in Nederland zijn wettelijk gehouden aan de volgende regels: a) altijd te leveren b) zo goedkoop mogelijk te leveren en c) onder maatschappelijk aanvaardbare omstandigheden stroom op te wekken. En vooral dat laatste punt is het grote aandachtspunt. Hoewel de winning van stroom technisch al op een hoog niveau gebeurt, blijf je in de Nederlandse situatie voorlopig gehouden aan de toepassing van fossiele brandstof en dus veroorzaak je CO₂. Ketting kwam op het idee om een gedeelte van deze uitstoot weg te vangen door bosaanplant: een win-win-situatie (andere methoden: wegvangen en opslaan in oude aardgasvelden of wegpompen in de oceaan). Aangezien bij Sep hier toe de nodige bosbouwkundige kennis ontbrak werd de stichting Face in het leven geroepen.

Bij de criteria is duurzame vastlegging van kooldioxide als uitgangspunt gekozen. Een bos dat optimaal is aangepast aan de omstandigheden ter plaatse zal dit het beste doen. De nieuwe aangelegde bossen dienen daarom het bos-ecosysteem te benaderen dat ter plaatse voorkwam of voor zou kunnen komen. Dus, zoveel mogelijk inheemse boomsoorten. Gebruik van chemische middelen is niet toegestaan. Ook het belang dat eigenaar en omwonenden hebben bij de instandhouding van het bos, is essentieel voor een duurzame vastlegging. Een ander niet onbelangrijk aspect is de toegevoegde waarde. Face financiert slechts om capaciteit te creëren om CO₂ vast te leggen en deze in stand te houden. Een economische waarde van het bos, waarin tot 1990 door niemand werd geïnvesteerd. Indien de aanplant en het beheer via reguliere kanalen kan worden gefinancierd, is de toegevoegde waarde voor de vastlegging van CO₂ niet aantoonbaar. De kooldioxide wordt toch al vastgelegd. De eigenaar moet de garantie afgeven dat het bos niet zal kunnen aangeplant en instandgehouden zonder de

additionele en financiële inbreng van Face.

"Samen met anderen kijken we rond welke projecten passen in onze criteria. Dan volgt de identificatiefase: proberen afspraken te maken over o.a. de uitvoering. Wanneer we het daar over eens zijn dan wordt het contract getekend. De contractpartner wordt gehouden aan een bindende periode van 99 jaar dat het bos in stand gehouden moet worden. Maar", vervolgt Hans Verweij,

Creditering

Hoewel de internationale creditering nog niet is toegestaan, kunnen volgens het Nederlandse regeringsstandpunt JI (Joint Implementation), gecertificeerde vastleggingen door bedrijven worden meegenomen in het overleg bij de invulling van toekomstige convenanten en meerjaren afspraken op milieugebied. Bij de klimaatconferentie in Kyoto, december 1997, is afgesproken dat de opslag van CO₂ in bossen mee moet worden gerekend door de geïndustrialiseerde landen. Dus ook het verlies door ontbossing. Door de ministeries van VROM en Landbouw wordt al enige tijd gewerkt aan een methode om het bedrijfsleven mee te laten betalen aan bosaanplant in de ruil voor een CO₂-certificaat. Face is nu nog een particulier en vrijwillig initiatief van electriciteitsproducenten die liever een probleem wilden voorkomen, dan dit in 50 jaar te vergroten. Door de positieve uitkomsten van Kyoto voor deze aanpak zal de officiële erkenning niet lang uitblijven, waarna de belangstelling enorm zal toenemen.

"voor we het contract ondertekenen verkennen we uiteraard ook de marktsituatie en willen we zeker weten dat de eigenaar daadwerkelijk geïnteresseerd is in bos. Dat moet aantoonbaar zijn. Zijn doelstelling moet niet puur economisch zijn. We kijken naar biodiversiteit, recreatie, wat is zijn bijdrage en wat de onze. We willen helder boven tafel krijgen dat een contractpartner geïnteresseerd is in duurzame instandhouding."

De doelstellingen van de bestaande projecten omvatten een breed scala van natuurherstel en natuurbehoud, erosiebestrijding, inkomstenverbetering door houtproductie of toerisme en het veiligstellen van de houtproductie.

"Het gaat Face voornamelijk om nieuwe bossen of herbebossing. Bestaande bossen zijn gezien onze doelstelling niet interessant. Je moet ook niet in gebieden gaan zitten waar competitie in landgebruik kan ontstaan, hoewel daar natuurlijk wel een deel terug te verdienen valt. Een voorbeeld is ons project in Maleisië, waar we werken aan herstel van beschadigd bos. Maar veel belangrijker is het te komen tot be-

Hans Verweij bij de jonge aanplant van het Boerenbos in Gasselternijveenschemond (Foto: Face)

bossing, waar geen bos meer is, zoals in de Andes. Hoog in de Andes is de keus: extensieve veeteelt of bos. Het milieu wordt sterk gedegradeerd door die extensieve veeteelt, het bos daarentegen kan dit herstellen. Bovendien kan nieuw bos hier een bron van inkomsten betekenen voor de lokale bevolking. Tussen deze twee uitersten heb je nog de Nationale Parken, zoals in Tsjechië en Oeganda". Volgens Hans Verweij passen nationale parken uitstekend in de benadering van Face: de interesse is aantoonbaar en het is duurzaam bos. "Vooral het feit dat de bossen die we helpen creëren voldoen aan duurzaamheidscriteria speelt een grote rol. Daar komt nog bij dat bossen met inheemse boomsoorten, dus nationale parken, de meeste CO₂ vastleggen."

Onderzoek

Hoewel de inheemse boomsoorten dus meer CO₂ vastleggen en de stichting Face zich derhalve niet inlaat met industriële bosbouw, zijn er grensvlakken. "Hoog in de Andes worden bijvoorbeeld exoten aangeplant, omdat de lokale mensen de gebruikswaarden van de inheemse soort niet meer kennen. Middels casestudies van Larenstein en de Universiteit van Amsterdam weten we dat daar ooit bos heeft ge-

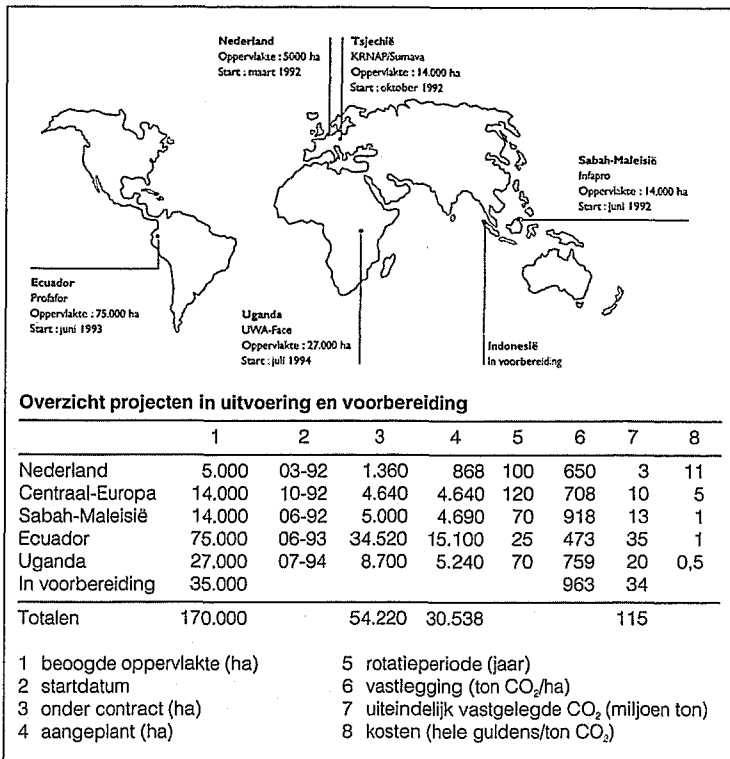

staan. We hebben nu in het contract vastgelegd dat we n.a.v een onderzoeksprogramma na de oogst het bos zullen gaan omvor-

men met inheemse soorten en zo te komen tot duurzaam bos." Elke project van Face kent de ondersteuning van een vaste lokale staf. "Al onze projecten hebben hun eigen onderzoeksaspect. We zijn uiteindelijk toch veel bezig in ontwikkelingslanden, waar weinig kennis aanwezig is of uitsluitend kennis van exoten. Dat moet nauw begeleid worden. Over duurzaam bos is daar weinig bekend en aanvullend onderzoek alsmede training van de lokale bevolking is dus van groot belang."

Financiering door derden

Ook andere financiers raken geïnteresseerd in de aanpak van Face. Naast de eerste voorzichtige ervaringen met de Duitse organisatie Prima Klimaat, waarmee inmiddels een contract is gesloten voor de financiering van een door Face voorbereid project, voert Face verkennende gesprekken met organisaties in Nederland en andere Europese landen. Deze kunnen profiteren van de expertise die Face heeft opgebouwd en van haar contacten met geschikte projectpartners.

Projectoverzicht van de stichting Face per 21-12-'97.

Drenthe. Die houden voornamelijk de omvorming van akkers tot bos in.

Rol van de overheid

"Vanaf de oprichting hebben we een zo nauw mogelijke band met de overheid: vier bestuursleden zijn afkomstig van ministeries. (Economische Zaken, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Ontwikkelingssamenwerking en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer-red.) Er is ook betrokkenheid van de overheid sinds de oprichting. In het kader van het broeikas-effect besloten de diverse overheden proefprojecten op te zetten onder de vlag van de VN. Kort daarna werden de Face-projecten voorgedragen als proefprojecten. Dat is ook de reden dat wij rapporteren aan de VN."

Wat nog wel zorgen baart is de creditering. Hans Verweij: "Het is nog steeds niet duidelijk hoe de overheid de inspanning van Sep beloont. (zie ook kader). Sep heeft inmiddels 70 miljoen gulden betaald en wacht op een besluitvorming. Maar, binnen het internationale circuit is afgesproken over géén bindende maatregelen voor 2000."

De dag voor haar vertrek naar de Klimaatconferentie in Kyoto verraste milieuminister De Boer Sep met de uitreiking van de eerste Nederlandse registratie-certificaten van de Face-projecten in Uganda en Tsjechië. Volgens de bewindsvrouw een belangrijke stap op weg naar officiële erkenning.

Situatie in Nederland

"De hoeveelheid bos stelt in Nederland niet veel voor. Het aspect natuur is hier veel groter", zegt Hans Verweij. "Het is in Nederland veel lastiger voor Face om de doelstelling te halen. Onze taakstelling is 5000 ha bos over een periode van 25 jaar. Dat is 200 ha per jaar. We halen dat wel, maar het gaat niet vanzelf. In Nederland is bosbouw een lastige optie: a) het is te duur en b) de eigenaar is niet (economisch) blij met bos. Er is wel een hausse geweest door de SBL-regeling, boeren en duurzaam bos. Toen was er meer belangstelling. We richten ons ook voornamelijk tot boeren; er zijn immers steeds meer boeren zonder erven, maar ook die markt lijkt verzadigd. Onze additionele bijdrage heeft

veel boeren over de streep getrokken om over te gaan op duurzaam bos in plaats van productiebos (korte omloopbossen)." Bovendien betreurt Hans Verweij het feit dat de regering haar doelstelling heeft verlaten om voor het jaar 2000 7500 hectare bos te realiseren. Er zijn daar geen middelen voor beschikbaar gesteld. "Kort gezegd wil Face meer bos in Nederland, maar lastig is het wel. Uit oogpunt van de CO₂ is er in ons land niet veel te verwachten: de bossen zijn klein en de opbrengst en de beschikbare oppervlakten gering, en de kosten hoog. De projecten buiten Nederland kennen een minimaal areaal van 1000 ha. In Nederland is 20 ha al bijzonder". De stichting Face heeft convenanten met de provincies Groningen en